

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, v državnem zboru zastopane.

Kos I. -- Izdan in razposlan dné 1. januarja 1895.

Vsebina: Št. 1. Zakon o žandarstvu v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru.

1.

Zakon z dné 25. decembra 1894. l.

o žandarstvu v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru.

S pritrdilom obéh zbornic državnega zbora ukazujem takó:

§. 1.

C. k. žandarstvo (orožništvo) je vojaški vrejeno, za vzdrževanje javnega redu, javnega pokoja in javne varnosti določeno, enotno stražno krdelo.

V slučaju vojske se mu morejo izjemoma zaupovati tudi posebne vojaške naloge, ne kratčč njegovega splošnega namena.

§. 2.

Žandarstvo je gledé javne varnostne službe podrejeno c. k. političnim okrajnim in deželnim oblastvom, gledé vojaških, gospodarskih in upravnih stvari, potem gledé poduka in prigledovanja v službi svojim vojaškim predstojnikom, v obojem navedenem oziru pak v poslednji vrsti ministru za deželno bran, kateri naj se dogovarja z ministrom za notranje stvari, kadar gré za kako posebno, na varnost merečo naredbo.

Ministru za deželno bran je za izvrševanje vojaške službe in discipline v žandarskem krdelu

pridodan kot odgovoren pomočni organ žandarski nadzornik.

§. 3.

C. k. politično okrajno oblastvo je služabno oblastvo žandarskim postajam, kar jih je postavljenih v njegovem okraju, in kot tako mora ono voditi in nadzirati varnostno službo, ki jo postaje opravljajo.

Kadar se v mestih, imajočih svoja lastna občinska ustanovila (štature), zahteva, da naj bi žandarstvo sodelovalo poleg mestne varnostne straže, tedaj naj c. k. politično okrajno oblastvo, bivajoče v tistem mestu ali postavljeno za okolico, kot služabno oblastvo žandarstva v dogovoru z dotičnim županstvom daje primerna ukazila.

§. 4.

Žandarski oficirji so vojaški načelniki (predstojniki) žandarskega moštva. Oni vodijo podučevanje moštva z ozirom na javno varnostno službo in vojaško izučbo ter pazijo na njegovo disciplino, opremo in oborožbo.

§. 5.

Služabno oblastvo in vojaški načelniki naj v nadziranju posameznih postaj ravnaajo dogovorno ter naj si vzajemno priobčujejo tiste opazke, ki so važne za izvrševanje službe.

§. 6.

Kostalim c. k. civilnim in k vojaškim oblastvom, kakor tudi k občinskim uradom žandarstvo ni v razmerju podrednosti.

§. 7.

Sodišča in državna pravdnštva imajo pravico, od žandarstva naravnost (neposredno) zahtevati kake službe. Ukazoma se določi, kako naj se zahteve, ki jih žandarstvo prejme od teh oblastev, na znanje dajejo služabnemu oblastvu.

Druga civilna in vojaška oblastva, kakor tudi občinski uradi naj se obračajo na služabno oblastvo žandarstva, kadar hočejo žandarske pripomoči, in samó tedaj, kadar je nevarno odlagati, naj žandarstvo tudi na naravnost prejeto zahtevo daje pripomoč (asistenco).

§. 8.

Kakó naj žandarstvo sodeluje v stvaréh krajevne (lokalne) policije, to določuje služabno oblastvo po razmerah ali okolnostih vsakega kraja; vendar se s takim sodelovanjem ne sme kratiti namen, ki ga ima žandarstvo za stvarj javne varnosti.

§. 9.

Žandarstvo je dolžno, prejete naloge brezpogojno izvrševati ter ne spuščati se v njih pre-sojanje.

Ono ima pravico, če v odlogu ni nevarnosti, zahtevati pismenega náloga tudi v takem slučaju, kjer ga zakoni ne velevajo.

Za vsebino naloga je odgovorno tisto oblastvo, katero ga da. V ostalem pa je žandarstvo odgovorno za to, da, opravlja svojo službo, izpolnjuje veljajoče zakone in ukaze.

§. 10.

K žandarstvu spadajoče osebe so podvržene vojaškim kazenskim zakonom in disciplinarnim predpisom prav takó, kakor tisti, ki spadajo k aktivni deželni brambi.

§. 11.

Svojo službo opravljajočemu žandarju gredó zakonite pravice, katere ima civilna in vojaška straža.

§. 12.

V službi bivajoč žandar smé z dolžnimi opreznostimi rabiti orožje:

1. v slučaju vsiljene brambe (silobrana), da odvrne proti svoji osebi namerjen ali za življenje drugih oseb nevaren dejanski napad;

2. da ukroti upor, kateri meri na oviro njegovega služabnega opravila;

3. da nevarnemu hudodelniku ubrani uteči, ako nima drugega pomočka, da bi hotečega pobegniti udražal.

§. 13.

Žandarstvo ima pravico, v izvršitev svojih služabnih dolžnosti zahtevati podporo vseh organov javne službe, sosebno civilnih oblastev, drugih stražništev in posameznih njih udov, županstev in vojaških poveljstev.

§. 14.

Kadarkoli je žandarju izpolniti svojo služabno dolžnost proti kaki osebi, poslučuje naj se recila: „V imenu zakona“ (v deželskem jeziku), in v takih slučajih je vsakedo, vštévši tudi pod vojaško sodno oblast spadajoče osebe, dolžan, slušati žandarjev poziv, kar mu pa ne brani, pritožiti se pozneje.

§. 15.

Organizacija žandarstva naj njegovemu namenu (§. 1.) in razmeram podrednosti (§§. 2. do 5.) vstreza takó, da se na stojališčih političnih oblastev nahajajo primerna poveljstva.

Podrobnosti organizacije se ustanové ukazoma.

§. 16.

Stalež posameznih deželnih žandarskih poveljstev določuje minister za deželno bran, stalež posameznih postaj pak deželni načelnik v porazumu z deželnim žandarskim poveljnikom.

§. 17.

Vsak deželni načelnik in tako tudi vsak okrajni glavar ima pravico, kadar kje javnemu redu in javni varnosti preti pomisleka vredna nevarnost, s posameznih žandarskih postaj, kar jih je v njegovem upravnem okolišu, sklicati žandarje na ono mesto, kjer je nevarnost, in sploh službovanje žandarstva vravnati po krajevnih razmerah, kolikor mu to dopuščajo zakonita določila.

Da se v kaki kraljevini ali deželi žandarstvo pomnoži za nekaj časa z žandarji iz drugih dežel, to ukazuje minister za deželno bran v porazumu z ministrom za notranje stvari.

§. 18.

Mena žandarskih častnikov in žandarskega moštva v njihovi razdelitvi na razna služabna mesta se smé zgoditi samó iz važnih služabnih ozirov.

§. 19.

Da se kedo vzprejme v žandarstvo, k temu je potrebno:

- a) da je državljan v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru,
- b) da ima neomadeževano življenje, duševno zmožnost in spretno vedenje,
- c) da je v dobi ne izpod 20 in ne iznad 40 let,
- d) da je samec ali pa vdovec brez otrok,
- e) da je zdravega, krepkega života in primerne veličine,
- f) da zna jezike tiste dežele ali deželne okrajine, v kateri hoče za žandarja služiti,
- g) da dovoljno zna brati, pisati in računati.

Nedoletne osebe potrebujejo za prostovoljni vstop privolila očetovega ali varstvenega.

Minister za deželno bran smé komu pod c) in d) omenjene pogoje izpregledati, ali pa deželnim žandarskim poveljnikom dati oblast, da jih oni izpregledavajo.

§. 20.

Stalež moštva pri žandarstvu se dopolnjuje:

1. z vstopanjem sposobnih prostovoljcev po dovršeni prezentni službi v vojstvu ali v deželni brambi;
2. z vzprejemanjem izučenih nadomestnih rezervistov vojstva in deželne brambe;
3. z vzprejemanjem sposobnih oseb, katere so popolnoma zadostile svoji stavni dolžnosti v vojstvu in v deželni brambi;
4. ako se skliče črna vojska, z uvrščevanjem črnovojnih zavezancev po méri in za čas potrebnosti, ne rušeč s tem deželi tirolski in predarelski pristoječe zakonarske pravice gledé črnovojne dolžnosti.

Moštvo, katero pristopi žandarstvu, a izvzemši tiste, ki se uvrsté vanje po določilih spredaj stoječe točke 4., mora se obvezati k štiriletnemu službovanju.

§. 21.

Stalež častnikov se dopolnjuje:

1. s tem, da se v žandarskem krdelu služéči povišavajo od stopinje do stopinje;

2. s prestopanjem sposobnih častnikov iz dejalnega ali nedejnega staleža vojstva ali deželne brambe;

3. s prevzemanjem sposobnih častnikov iz pokojninskega staleža ali iz razmerja zunaj službe vojstva ali deželne brambe.

Častnike žandarstva imenuje cesar.

§. 22.

Pred stalno uvrstitvo v žandarstvo je eno leto služiti na poskušnjo, kateri čas se všteva v žandarsko služabno dobo, ter prebiti preskušnjo, katera se dela pred mešano, iz upravnih uradnikov in iz žandarskih častnikov sestojéčo komisijo.

Natančnejša določila o teh preskušnjah se izdadó ukazoma.

§. 23.

Častniki in moštvo morajo ob vstopu v krdelo priseči prisego žandarske službe.

§. 24.

Žandarski oficirji se enačijo oficirjem vojstva; ta enačba veljá tudi o šaržah žandarskega moštva nasproti šaržam moštva v vojstvu. Vsak pravi žandar ima šaržo desetnika (korporala).

§. 25.

Častniki istopajo iz žandarskega krdelo po predpisih, veljajočih za c. k. vojstvo.

Žandarsko moštvo se odpušča iz krdelo:

1. dokler kedo služi na poskušnjo, če se pokaže, da ní za žandarsko službo;
2. po dopolnjeni služabni dobi;
3. če kedo postane fizično nesposoben za službo;

4. če kedo stori kako hudodelstvo ali tak pregrešek, s katerim je pri podčastnikih združena degradacija (ponižba);

5. kadar ozira vredne družinske razmere takó nanašajo, z dovolilom ministra za deželno bran;

6. ako je vsled premembe v vredbi žandarstva treba moštvo zmanjšati.

V slučaju 4., 5. in 6. morajo odpuščeni odslužiti čas neizpolnjene dolžne žandarske službe v nedejalni deželni brambi, in sicer tisti, kateri še stojé v služabni dolžnosti vojstva ali deželne brambe, potém, ko to dolžnost izpolnijo, vsi drugi pa precej, ako ne nastopi kak zakonit oprostilni razlog po dotičnih določilih vojnega zakona.

§. 26.

Častnikom in moštvu se služabna doba, ki so jo prebili v žandarstvu, všteva v pravilno služabno dolžnost v vojstvu (vojnem pomorstvu) in v deželni brambi, in taisti so za čas svojega službovanja v žandarstvu oproščeni vsakaterega službovanja v vojstvu (vojnem pomorstvu) in v deželni brambi.

V črnovojno dolžnost se smé žandarstvo privzemati po méri določil §. 2. (5. odstavka) v zakonu z dné 6. junija 1886. l. (Drž. zak. št. 90.).

§. 27.

Stalež in pristojbine, vštevši posebne priklade, ki jih je dodeljevati osebam žandarstva, dalje izučba, oprema in oborožba, potem izvrševanje službe se vrvanjajo z ukazi, ki se izdadó na podstavi tega zakona.

§. 28.

Stroški za preskrbo c. k. žandarstva bolé civilni proračun o preskrbi.

§. 29.

Do preskrbe imajo žandarski častniki in častniški namestniki, in pa njih vdove in sirote pravico po izmerah, predpisanih za osebe vojstva.

Žandarskim častnikom in častniškim namestnikom se pri odmeri pokojnine zaračunja tudi žandarska priklada s tislimi kvotami, ki pripadajo za služabno dobo, prebito v žandarstvu.

§. 30.

Za preskrbovanje žandarskega moštva, ki postane za službo nesposobno, potem za preskrbovanje njegovih vdov in sirot veljajo tisti predpisi, kateri se uporabljajo o civilnih državnih služabnikih, za penzijo sposobnih, vendar se vsako polno leto, prebito v žandarski službi, pri odmeri pokojnine računani za služabno dobo 16 mesecev, služabna doba pa se po analogiji §. 15. v zakonu o preskrbi vojaščine računani od leta do leta.

Veljavnost teh določil se pričinja praviloma za vsakega žandarja še le z dnevom, katerega je dopolnil na se vzeto dolžnost štiriletnega službovanja v žandarstvu.

Moštvu in pisarniškim služabnikom se pokojnina odmérja po mezdi (oziroma plači) in služabni prikladi.

§. 31.

Z družinami takih žandarjev, kateri umrjejo, preden jim je iztekla dolžnost žandarske službe, ki so jo vzeli na se, naj se ravná po veljajočih civilnih pravilih o preskrbovanju.

§. 32.

Ako kak žandar, službo opravlja, stori smrt brez svoje krivde, pristoji vdovi in sirotam preskrbe toliko, kolikor bi jim je šlo, ako bi bil dotičnik dovršil 40. služabno leto.

§. 33.

Družinam takih pripadnikov žandarskega krdele, kateri umrjejo v dejalnosti ali vpokojeni, pristoji posmrtna četrt v trojnem znesku mesečne pristojbine, katero je umrli prejemal naposled; zató pak naj družine, vpravičene do pristojbine, preskrbo pričnó uživati še le po preteku treh mesecev po smrti gospodarjev.

Določila pristojbinskega predpisa za c. in k. vojstvo o vzdržavanju za družine takih oseb vojstva, katere sovražnik v vojski ujame, potem takih, katere obolé na duhu, uporabljajo se slično tudi o družinah žandarskega moštva.

§. 34.

Kadar žandarja brez njegove krivde samó za to, ker opravlja kak poseben služabni posel, zadene kaka telesna poškodba, vsled katere dokazno naravnost in edine nastopi precej ali v roku enega leta stalna nezmožnost za opravljanje žandarske službe, tedaj se mu pri odmeri pokojnine prišteje deset let.

V posebnega ozira vrednih okolnostih, kadar nikakor ni misliti, da bi si žandar mogel kaj pridobivati, in kadar on potrebuje posebne strežbe in pomoči, ali ako si je bolezen, ki ga je spravila v onemoglost, nakopal v posebnega priznanja vrednem služabnem opravilu, moči mu je v spredaj omenjenih slučajih pokojnino izjemoma dovoliti v veči méri in sicer do zneska polnega dejalnostnega prejemka, vštevnega v odméro pokojnine.

§. 35.

Pred iztekom dolžnosti štiriletne žandarske službe nastane komu pravica do zaporedne pokojnine tedaj, kadar nastopijo pogoji §. 34. ali kadar žandar sicer postane brez svoje krivde popolnoma nezmožen, pridobivati si kaj (kakoršno koli prehrano).

§. 36.

Tisti žandarji, kateri pred dopolnjeno dolžnostjo štiriletne žandarske službe postanejo brez svoje krivde nezmožni za žandarsko službo, ne pa tudi za vsak zaslužek sploh, dobé pri odhodu, ako se po spredaj stoječih določilih ž njimi ne ravná bolj ugodno, odpravo, katero jim je dati na račun dotacije za žandarstvo v znesku trimesečne dejalnostne pristojbine.

§. 37.

Določila §. 35. in §. 36. se slično uporabljajo tudi o žandarjih na poskušnjo, ki so se že rabili v praktični službi.

§. 38.

Dovolilo za ženitev je za polkovnike žandarstva pridržano odločilu cesarja, za častnike od podpolkovnika nizdolu in za moštvo pak je odvisno

od dodelila ministra za deželno bran, kateri je more gledé moštva prenesti na deželna žandarska poveljstva.

§. 39.

Določila zakona z dné 19. aprila 1872. l. (Drž. zak št. 60.) o dodeljevanju mest dosluženim podčastnikom veljajo popolnoma tudi o moštvu žandarstva.

§. 40.

Gledé nastanjevanja naj za osebe žandarstva, katere prejemajo plačo (gažo), veljajo ista zakonita določila o povračilu, kakor za vojstvo.

V ostalem ohranijo gledé nastanjevanja žandarstva svojo veljavo dosedanji predpisi, toda povračilo, katero je dotičnim deželnim zakladom za pristojno jemanje žandarskega moštva v stanišče in pa za ostale k temu spadajoče dajatve plačevati iz državnega zaklada, zvišuje se od 2·5 krajcarja za vsakega moža za en dan in eno noč na 4·7 krajcarja; in sicer pripada od tega zneska 3·5 krajcarja za jemanje v stanišče, 1·2 krajcarja pa za posteljo, opravo in predpisane dajatve za vzdrževanje.

§. 41.

Ta zakon, s katerim se razveljavlja zakon z dné 26. februvarja 1876. l. (Drž. zak. št. 19.), stopi v moč z dném razglasitve. Mojemu ministru za deželno bran se nalaga, ta zakon izvršiti v porazumu z ministroma za notranje stvari in pravosodje.

V Welsu, dné 25. decembra 1894.

Franc Jožef s. r.

Windisch-Graetz s. r. Welsersheimb s. r.

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, v državnem zboru zastopane,

izhaja v založbi c. k. dvorne in državne tiskarnice na Dunaju, I. okraj, Singerstrasse št. 26., tudi leta 1895. v nemškem, italijanskem, češkem, poljskem, maloruskem, slovenskem, hrvaškem in rumunskem jeziku.

Naročnina Državnega zakonika v vsaki teh osmih izdaj znaša za vse leto 1895. za en izvod — bodi, da se hodi ponj ali da se ta izvod pošilja poštine prosto — 3 gl.

Naročevati se je v založbi c. k. dvorne in državne tiskarnice, I., Singerstrasse št. 26., kjer si je moči naročiti tudi posamezne letnike in kose.

Naročilu je ob enem priložiti za nje pripadajoči znesek, ker se Državni zakonik pošilja samó, če se je prej plačala naročnina.

Kadar kedó kupi Državnega zakonika eno celo desetletje ali še več desetletij na enkrat, tedaj stane v nemški izdaji:

Desetletje od l. 1849. vštévši do l. 1858. . . . . 25 gl.	Desetletje od l. 1869. vštévši do l. 1878. . . . . 16 gl.
„ „ 1859. „ „ 1868. . . . . 12 „	„ „ 1879. „ „ 1888. . . . . 20 „
Vsa štiri desetletja od l. 1849. vštévši do l. 1888. pa stanajo . . . . . 60 gl.	

V izdajah drugih jezikov stane:

Desetletje od l. 1870. vštévši do l. 1879. . . . . 16 gl.	Desetletje od l. 1880. vštévši do l. 1889. . . . . 20 gl.
Desetletji od l. 1870. vštévši do l. 1889. pa staneta . . . . . 30 gl.	

Posamezni letniki nemške izdaje se dobivajo počenši z letom 1895. po teh-le cénah:

Letnik 1849. za . . . . . 2 gl. 10 kr.	Letnik 1865. za . . . . . 2 gl. — kr.	Letnik 1881. za . . . . . 2 gl. 20 kr.
1850. „ . . . . . 5 „ 25 „	1866. „ . . . . . 2 „ 20 „	1882. „ . . . . . 3 „ — „
1851. „ . . . . . 1 „ 30 „	1867. „ . . . . . 2 „ — „	1883. „ . . . . . 2 „ 50 „
1852. „ . . . . . 2 „ 60 „	1868. „ . . . . . 2 „ — „	1884. „ . . . . . 2 „ 50 „
1853. „ . . . . . 3 „ 15 „	1869. „ . . . . . 3 „ — „	1885. „ . . . . . 1 „ 80 „
1854. „ . . . . . 4 „ 20 „	1870. „ . . . . . 1 „ 40 „	1886. „ . . . . . 2 „ 30 „
1855. „ . . . . . 2 „ 35 „	1871. „ . . . . . 2 „ — „	1887. „ . . . . . 2 „ 50 „
1856. „ . . . . . 2 „ 45 „	1872. „ . . . . . 3 „ 20 „	1888. „ . . . . . 4 „ 20 „
1857. „ . . . . . 2 „ 85 „	1873. „ . . . . . 3 „ 30 „	1889. „ . . . . . 3 „ — „
1858. „ . . . . . 2 „ 40 „	1874. „ . . . . . 2 „ 30 „	1890. „ . . . . . 2 „ 70 „
1859. „ . . . . . 2 „ — „	1875. „ . . . . . 2 „ — „	1891. „ . . . . . 3 „ — „
1860. „ . . . . . 1 „ 70 „	1876. „ . . . . . 1 „ 50 „	1892. „ . . . . . 5 „ — „
1861. „ . . . . . 1 „ 50 „	1877. „ . . . . . 1 „ — „	1893. „ . . . . . 3 „ — „
1862. „ . . . . . 1 „ 40 „	1878. „ . . . . . 2 „ 30 „	1894. „ . . . . . 3 „ — „
1863. „ . . . . . 1 „ 40 „	1879. „ . . . . . 2 „ 30 „	
1864. „ . . . . . 1 „ 40 „	1880. „ . . . . . 2 „ 20 „	

Letnik 1894. se bo dobival še le potem, ko se izdasta tudi kazali k dotični jezikovni izdaji.

Letniki 1870. vštévši do 1894. v ostalih sedmih jezikovnih izdajah se dobivajo po tisti ceni, kakor dotični letniki v nemški izdaji.

NB. Tisti kosi Državnega zakonika, kateri naročniku celó niso došli ali pa so mu došli nedostatni, naj se reklamirajo (pooglašajo) najdalje v štirih tédnih naravnost pri c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju, III., Rennweg št. 16.

Kadar ta rok izteče, tedaj se bodo kosi Državnega zakonika izročevali samo proti plačilu prodajne cene (po kateri $\frac{1}{4}$ pole, to je 2 strani, stane 1 kr.).

Ker so v nemški izdaji vsi letniki počenši od l. 1849. do 1894., v ostalih sedmih jezikovnih izdajah pa vsi letniki od leta 1870. vštévši do 1894. popolnoma dopolnjeni, more se ne samó vsak posamezni letnik za zgoraj omenjeno prodajno ceno, ampak tudi vsak posamezni kos vseh teh letnikov za prodajno ceno ($\frac{1}{4}$ pole, to je 2 strani, stane 1 kr.) dobivati počenši z letom 1895. iz založbe c. k. dvorne in državne tiskarnice; potemtakem je vsakemu moči, dopolniti nedostatne (pomanjkljive) letnike ter si liste vrediti po tvarini.